

Krig og sanksjoner

Rett til fristforlengelse og vederlagsjustering

Advokatfirmaet Selmer AS
Sindre Larsen og Mads Fuglesang

Agenda

- 1) Relevant myndighetspålegg?
- 2) Force majeure terskelen
- 3) Offergrensen
- 4) Økonomisk force majeure

Relevant myndighetspålegg?

- Myndighetspålegg vs force majeure
 - Kaasen: "Så langt art. 5.1 rekker, har kontraktens alminnelige force majeure-bestemmelse ingen plass."
 - 21-057937TVI-TFNOTMYS
- De nærmere vilkår
 - Nærhet til byggeplass vs "det generelle rammeverk"
 - Endre kontraktsgjenstand/påvirke prosess
 - Eksempler: endringer i*
 - Yrkeskadeforsikring – neppe
 - Lovlig arbeidstid – ja
 - HMS tiltak – ja
 - Handelsblokkade – usikkert
- Myndighetspålegg under pandemien

* Kaasen og Mestad

14.4 Lover, forskrifter og offentlige vedtak

Kontraktsgjenstanden skal være i samsvar med lover, forskrifter og offentlige vedtak.

Dersom det etter at totalentreprenøren avga sitt tilbud

- a) skjer forandringer i lover og forskrifter eller
- b) fattes enkeltvedtak

som innebærer at kontraktsgjenstanden må endres, kan totalentreprenøren påberope dette som en endring, og skal i så fall varsle etter 32.2.

Dette gjelder bare dersom totalentreprenøren ikke burde tatt forholdene i bokstav a og b i betraktning da tilbudet ble gitt, og han heller ikke burde unngått følgene av dem.

15.2 Forandringer i lover, forskrifter mv.

Dersom det etter at totalentreprenøren avga sitt tilbud

- a) skjer forandringer i lover og forskrifter eller
- b) fattes enkeltvedtak

som innebærer at de avtalte krav til prosessen, jf. 15.1 første ledd, må endres, kan totalentreprenøren påberope dette som en endring, og skal i så fall varsle etter 32.2.

Dette gjelder bare dersom totalentreprenøren ikke burde tatt forholdene i bokstav a og b i betraktning da tilbudet ble gitt, og han heller ikke burde unngått følgene av dem.

32.2 Totalentreprenørens varslingsplikt

Mottar totalentreprenøren pålegg som angitt i 32.1, skal han uten ugrunnet opphold varsle byggherren dersom han vil påberope seg dette som en endring. Gjør han ikke det, taper han retten til å påberope seg at pålegget innebærer en endring.

Bestemmelsen i første ledd gjelder også hvis totalentreprenøren mottar pålegg fra offentlig myndighet om en ytelse som innebærer en endring.

Relevant myndighetspålegg?

- Sanksjonene
 - Form og innhold
 - Rammeverk?
 - Påvirkning av prosess og kontraktsgjenstand?
- Mindre relevante enn under pandemien?
- Henvist til force majeure, bristende forutsetninger og avtl. § 36?

14.4 Lover, forskrifter og offentlige vedtak

Kontraktsgjenstanden skal være i samsvar med lover, forskrifter og offentlige vedtak.

Dersom det etter at totalentreprenøren avga sitt tilbud

- a) skjer forandringer i lover og forskrifter eller
- b) fattes enkeltvedtak

som innebærer at kontraktsgjenstanden må endres, kan totalentreprenøren påberope dette som en endring, og skal i så fall varsle etter 32.2.

Dette gjelder bare dersom totalentreprenøren ikke burde tatt forholdene i bokstav a og b i betraktning da tilbudet ble gitt, og han heller ikke burde unngått følgene av dem.

15.2 Forandringer i lover, forskrifter mv.

Dersom det etter at totalentreprenøren avga sitt tilbud

- a) skjer forandringer i lover og forskrifter eller
- b) fattes enkeltvedtak

som innebærer at de avtalte krav til prosessen, jf. 15.1 første ledd, må endres, kan totalentreprenøren påberope dette som en endring, og skal i så fall varsle etter 32.2.

Dette gjelder bare dersom totalentreprenøren ikke burde tatt forholdene i bokstav a og b i betraktning da tilbudet ble gitt, og han heller ikke burde unngått følgene av dem.

32.2 Totalentreprenørens varslingsplikt

Mottar totalentreprenøren pålegg som angitt i 32.1, skal han uten ugrunnet opphold varsle byggherren dersom han vil påberope seg dette som en endring. Gjør han ikke det, taper han retten til å påberope seg at pålegget innebærer en endring.

Bestemmelsen i første ledd gjelder også hvis totalentreprenøren mottar pålegg fra offentlig myndighet om en ytelse som innebærer en endring.

Agenda

- 1) Relevant myndighetspålegg?
- 2) Force majeure terskelen**
- 3) Offergrensen
- 4) Økonomisk force majeure

“

Partene har krav på fristforlengelse dersom *fremdriften* av deres forpliktelser *hindres* av forhold *utenfor deres kontroll*, så som ekstraordinære værforhold, offentlig påbud og forbud, streik, lockout og overenskomstbestemmelser

Bli fremdriften hindret av en kontraktsmedhjelper, har parten krav på fristforlengelse dersom kontraktsmedhjelperen hindres av slike forhold utenfor hans kontroll som nevnt i første ledd

En part har ikke krav på fristforlengelse dersom han eller hans kontraktsmedhjelpere *burde ha tatt i betraktning* ved inngåelsen av sine respektive kontrakter, eller med *rimelighet kunne ventes å unngå eller overvinne følgene av*.

Force majeure-terskelen

Hva er en "hindring"?

Utenfor kontroll – spørsmål om risikoplassering

Ikke burde tatt i betraktning - aktsomhetsvurdering

Hva kan man med rimelighet ventes å unngå eller overvinne?

Ikke krav om dobbel force majeure

Terskelen i entreprise: LA-2013-175355 (Teigar Ungdomsskole)

Det er godt dokumentert at vinteren 2009/2010 var kaldere i hele Nord-Europa enn vanlig. Betydningen for byggeprosjektet har Skanska redegjort for i brev til kommunen av 25. mars 2010. Kulda har forsinket arbeider som støping, takteking og sveising. Selv om det har vært mulig å arbeide ute så tar produksjonen lengre tid. Det har også medgått mer tid enn vanlig til snømåking. [...] Lagmannsretten legger Skanskas anslag til grunn.

Agenda

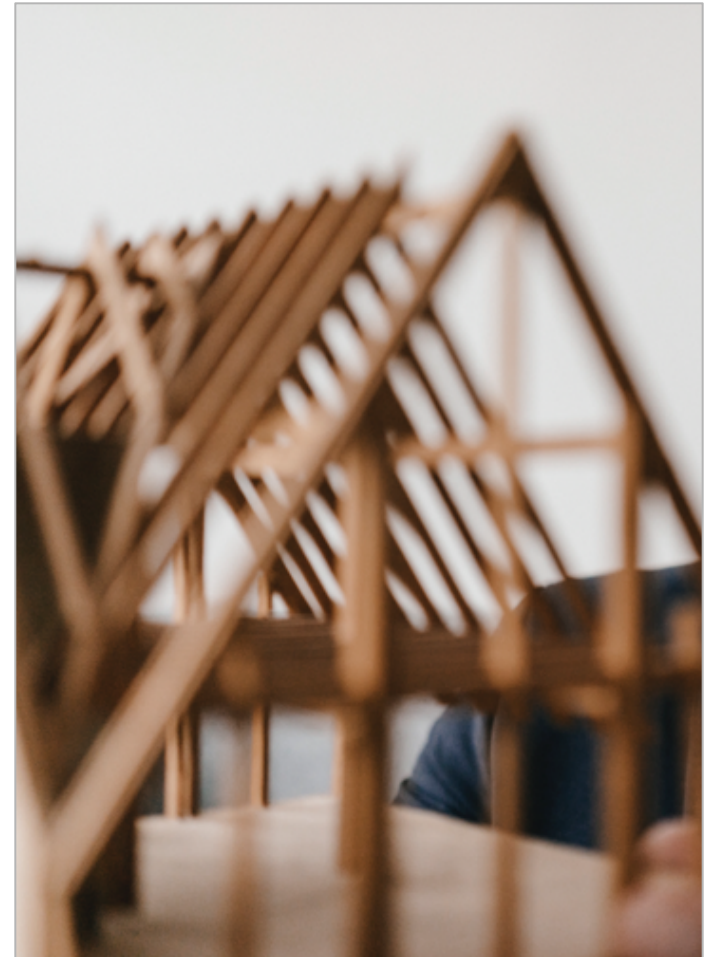
- 1) Relevant myndighetspålegg?
- 2) Force majeure terskelen
- 3) Offergrensen**
- 4) Økonomisk force majeure

Offergrensen i force majeure

- "...med rimelighet kunne ventes å unngå eller overvinne følgene av»
- « Tapsbegrensning» for egen kostnad
- Culpanorm?

Dersom overskredet

- Rett til fristforlengelse
- Avvente normalisering
- Irregulær endring og defensiv forsering ved byggherrens avvisning
 - *Rt. 1999 s 878*

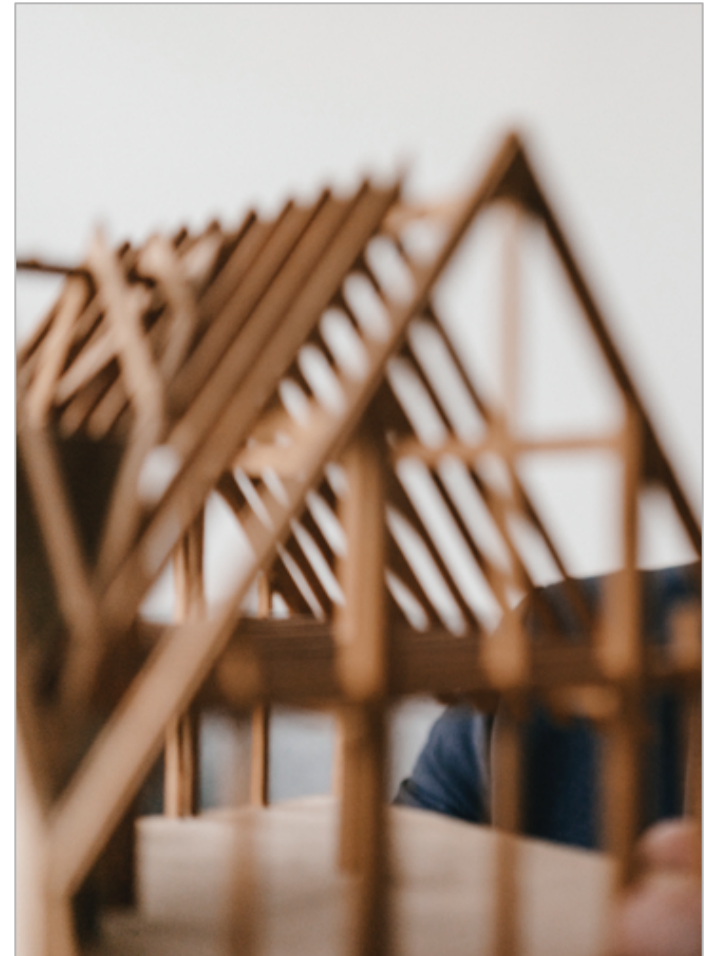

Offergrensen i force majeure

MOMENTER

- Forhold utenfor partenes kontroll
- Rett til fristforlengelse – suspensjon av misligholdsbeføyelser
- Tiltak vs opprinnelig scope
- Lager vs næringslivets infrastruktur
- Kontraktsrelasjon til underleverandører
- Kostnad vs kontraktssum
- Slår på alle kontrakter

- "Verdien" av tiltakene for prosjektet
- Konsekvensene av forsinkelse for byggherren
- Men kan "løses" ved betaling?

Offergrensen i force majeure

Rettspraksis

- Rt. 1902 s. 394 – is-leveranse
- Rt. 1914 s. 869 – (ikke) tørrfisk
- Rt. 1920 s. 824 – jernplater
- Rt. 1934 s. 507 – is på Rhinen
- LE 1997-00253 – flom
- Bodø tingrett 25.10.98

Juridisk litteratur

- Marthinussen mfl: "noe økte transportkostnader" må aksepteres
- Kaasen: "...uttrykkene synes ikke å legge opp til at det kan kreves meget store oppofrelser.."
- Bruserud/Hagstrøm: "unngå konsekvensene eller minimere disse"
- Nordtvedt mfl:

"Hvis oppfyllesterskelen først er overskredet, må utgangspunktet være at parten ikke plikter å sette inn ekstra ressurser for å begrense fremdriftskonsekvensene av forholdet. Innenfor sitt opprinnelige (forsvarlige) driftsopplegg plikter imidlertid partene å søke å begrense forholdets fremdriftskonsekvens, i henhold til den alminnelige lojalitetsplikten i kontraktsforhold og punkt 33.5."

Konklusjon: Begrenset offergrense

Agenda

- 1) Relevant myndighetspålegg?
- 2) Force majeure terskelen
- 3) Offergrensen
- 4) **Økonomisk force majeure**

Økonomisk force majeure

- Den økonomiske utviklingen utgjør force majeure-hindringen
- Begrepet innført under første verdenskrig
- Rt. 1919 s. 167, Rt. 1935 s. 122, Rt. 1951 s. 371, Rt. 1970 s. 1059
- Fremdeles høy terskel
- Får den lavere terskelen innen entrepriseretten betydning?

-
- Kan rene kostnadsøkninger være force majeure etter standarden?

Forarbeidene til kjøpsloven

"Forhold av rent økonomisk art kan også i prinsippet tenkes å utgjøre hindring for oppfyllelse, f eks ekstraordinær utgift- eller prisstigning. Men det er ikke tilstrekkelig at avtalen ikke lenger er rekningsvarende, eller at det har blitt betydelig dyrere enn bereknet å oppfylle. Selger man til fast pris, må man vanligvis selv bære følgene av en uventet pris- eller kostnadsøkning.

Men heller ikke dette er i seg selv tilstrekkelig til å fritta for erstatningsansvar etter § 27. For at det skal foreligge en hindring etter § 27, må kostnadsøkningen være så omfattende at oppfyllelse av avtalen påfører selgeren en belastning som objektivt sett ligger utenfor forutsetningene ved et kjøp av den aktuelle art"

Hvor går terskelen for økonomisk force majeure?

- Marthinussen s 354: Et eksempel på prisøkning som ikke vil gi kompensasjon, er den økning i stålprisen som fant sted våren 2004, som var på 20-30% pga. økt etterspørsel etter stål i Kina.
- Falconbridge: 60 % prisøkning i et langvarig kommisjonsforhold
- Vedbolag: Ca. 100 % tap på kontrakten

E K S E M P E L

- Stålentreprenørens priser øker med 100% - kan påberope økningen som hindring/FM
- E påberoper seg Ues hindring, jf NS
- Kan E med rimelig ventetid å overvinne hindringen?
- Offergrensen er relativt lav – kan ikke kreves å kjøpe inn mye dyrere fra annen leverandør

Men er det egentlig et spørsmål om hva E kan overvinne?

- *Hagstrøm/Bruserud s. 223 – 225 -ikke krav om dobbel force majeure*

Takk for oss!

Sindre Larsen

Senioradvokat
s.larsen@selmer.no
+47 480 66 177

Mads Fuglesang

Partner, advokat
m.fuglesang@selmer.no
+47 402 87 449